


Alman Gençlik Romanlarında “Siber Zorbalık” Konusunun Kurgulanışı Üzerine ¹

Okday Atik , Tekirdağ

 <https://doi.org/10.37583/diyalog.1030736>

Öz

Günümüz genç nesli bilgisayar, akıllı telefon ve internetle çocukluk çağında tanışan bireylerden oluşur. Bir yandan, yeni nesle dair yapılan çalışmalar gençlerin medya yetilerinden övgüyle bahseder, diğer yandan bu medya yetileri bazı sorunları beraberinde getirir. Teknolojik olanakların bilgiye erişimi kolaylaştırması ve art niyetli kullanıcılara fırsat yaratması dijitalleşmenin sorunlarından biridir. Ne var ki, sanal ortamdaki bilgilerin ele geçirilmesi, kötüye kullanımı, telefon ve bilgisayarın ele geçirilmesi, hatta kısa mesaj yoluyla tehdit “siber zorbalık” sorununu ortaya çıkarır. Siber zorbalığı ele alan gençlik romanları incelenmesi gereken bir konudur ve çalışmada bunu konu edinen Alman gençlik romanlarının kurgusu irdelenerek ülkemizde örneklerine pek rastlanmayan bu yeni olgunun kurgusal özelliklerinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Gençlik yazını, İlkgençlik Romanı, Teknolojik Yenilikler, Dijital Kuşak, Siber Zorbalık.

Abstract (English)

An Outlook on the Fiction of “Cyberbullying” in German Youth Novels

Today's young generation consists of individuals who were introduced to computers, smart phones and the internet in childhood. On the one hand, studies on new generation praise media abilities of young people, on the other hand, these media abilities cause some problems. One of the problems of digitalization is that technology facilitates access to information and creates opportunities for malicious users. However, the fact that personal content shared on social media is in the hands of malicious users, it presents the problem of “cyberbullying”. Youth novel about “cyberbullying” is a subject that needs to be examined and it is aimed in the study to introduce fictional features of this new phenomenon, which has not been common in our country, by examining the fiction of German youth novels.

Keywords: Youth literature, Adolescence Novel, Technological Innovations, Digital Generation, Cyberbullying.

EXTENDED ABSTRACT

Since the beginning of the 2000s, tremendous and worldwide technological developments and changes have occurred in electronic mass media, which still continue at an increasing rate. Advances in communication technologies, which are provided by digitalization, diversify the communication opportunities offered by social media and various applications, and cause these new opportunities to be preferred more than others. With the use of smart phone operating systems and mobile internet by a considerable mass in daily life, it has become inevitable that these new communication opportunities have a significant impact on cultural values.

Our era, in which the digitalization spreads to all areas of our lives, witnesses naturally the existence of a new generation of young people whose media and technology skills are more advanced than those of the previous generations. The young generation, which is also known as “Digital Natives”, “Facebook generation”, “Internet generation”, “Multimedia generation”, “Generation Selfie”, “Net Kids”, and so on, is made up of people who grew up with computers, tablets, smart phones, and the internet. Various studies on this new generation acclaim young people's media and communication abilities; on the other hand, the media talents developed as a result of growing up with technology since childhood may cause certain issues. One of these issues brought on by digitalization is that the options provided by technology make it simpler to access personal information and generate opportunities for malevolent users. Nevertheless, “cyberbullying” is a concern when personal information published on social networking sites falls into the hands of malevolent individuals. Since a very serious part of the users of this new technology includes young people, it is possible to talk about these new habits and behavior patterns to be included in the youth literature, which brings innovation to the youth literature as well as new problem focuses. Given that the first consumers of the technological innovations and the new tools are young people, it is then possible to find reflections of the issues caused by media tools in the problem-oriented youth literature. In addition, the problem-oriented youth literature has a dynamic which expresses problems of young people in every period, and the problems addressed in literary works differ from each other in each period. In this context, the youth novel which addresses the problem of “cyberbullying” brought on by the digital era is a topic ought to be investigated. However, the issue of cyberbullying has become a problem that needs to be dealt with as a part of the fight against cybercrime in many countries of the world. In fact, even news about young people committing suicide because of cyberbullying is displayed in the written and visual media. Such a serious issue has been the subject of both scientific studies as well as a source of inspiration for literary works.

Within the framework of the problem-oriented literature dealing with the problems that the twenty-first century youth has experienced or are likely to experience, this study aims to reveal the fictional structure of the German youth novels referring to cyberbullying. The youth novels related to this study are not written only in German, but it is also possible to talk about novels translated from other languages into the German language. German youth novels, which constitute the research object of the study, are examined in terms of case and characterization. At this point, the existence of other elements which make up the novel should not be ignored, but only case and characterization are preferred from the novel elements in order to show that the issue of cyberbullying is the problem of our age and to exemplify that this problem is becoming increasingly common among today's youth. It is thought that such a study would contribute to the introduction of the text-based aspects of this new form of novel, which has not been yet seen in our country, by evaluating the fictional structure of the German youth novels which handle cyberbullying in general terms.

Giriş

Bin yıl döngüsü ile başlayan milenyum çağıyla birlikte, kitle iletişim araçlarında önemli değişikliklerin ve ilerlemelerin kaydedildiği bir zaman dilimi yaşanmaya başlanmıştır. Bu teknolojik gelişmelerin günlük hayatta yerini alması, sosyal ve kültürel değerler üzerinde etkilerinin olmasını da kaçınılmaz kılmıştır. Yeni medya araçları olarak bilinen bilgisayar ve internet, çok daha yoğun biçimde kullanılmaya başlandığı 2000’li yılların başından bu yana çocukların ve gençlerin medya tüketim alışkanlıklarında önemli ölçüde değişikliklere yol açmıştır. İletişim ve bilişim teknolojilerinde dijitalleşme ile birlikte ortaya çıkan bu yenilikler aynı zamanda alanyazında bir nesli tanımlayacak ismin de doğmasına yol açmıştır: “Dijital Yerliler” (Prensky 2001). Amerikalı yazar ve eğitimci Marc Prensky çalışmasında gençlerin yeni medya araçları ile sosyalleştiklerini savunarak onların bu medya araçlarının anadil konuşucuları olduklarını belirtir (2001: 1).

Palfrey / Gasser (2008) çalışmalarında ‘internet kuşağı’ adını verdikleri bu gençleri çeşitli yönleriyle irdeleyerek yeni kuşağın karakteristik özelliklerini ortaya çıkarırlar. Ayrıca Hurrelman ve Albrecht de bu yeni nesil için “gizli devrimciler” (2014: 43) kavramını kullanırlarken, Raab ise “dijital devrimciler” (2011: 37) adlandırmalarını kullanmayı tercih eder. Adı geçen üç çalışma, genç kuşağın dijital çağın hayatımıza sunduğu araçları kullanma becerilerinin gelişmişliği ile eğitim, meslek, aile yaşamı vb. gibi toplumsal yapıyı ilgilendiren konularda değişikliklere sebep olduğuna, yeni yaşam tarzlarının ve yeni alışkanlıkların ortaya çıktığına vurgu yapar.

Teknolojik ilerlemeler ve beraberinde gelen yeni gelişmeler gençler arasında bazı sosyal alışkanlıkları değiştirirken beraberinde başka sorunları da getirir. İnternet bağımlılığı, siber suçlar, pornografi, siber takipçilik (Cyberstalking) ve siber zorbalık (Cybermobbing ya da Cyberbullying) gibi konular hakkında yazılı ve görsel medyada birçok üzücü ve ürkütücü haberler yer almaktadır. Özellikle siber zorbalık neredeyse tüm dünya ülkelerinde dijital medya araçlarını kullanan gençler arasında yaygın olan ve artık ebeveynleri de oldukça tedirgin eden bir sorun haline gelmektedir. Bu sorunun temelinde ise çok fazla kişisel bilginin farklı platformlarda kolayca erişime açık olarak bulunması yatar. Kötü niyetli kişilerce ele geçirilen kişisel bilgiler yukarıda anılan siber suç kategorileri doğrultusunda kullanılır. Bunlar arasında siber zorbalık konusu hem bilimsel çalışmalara hem de yazınsal eserlere konu olması bakımından güncelliğini ve önemini korumaktadır. Sürekli olarak internete bağlı olan, gündelik yaşamlarını internet ile düzenleyen gençler için tehlike arz eden siber zorbalık kavramının tanımları ise şöyledir:

Als Cyberbullying bezeichnet man das Benutzen von digitalen Medien – darunter auch SMS, Mailbox-Nachrichten und Anrufe –, um anderen absichtlich Schaden zuzufügen. (Palfrey / Gasser 2008: 112)

[Siber zorbalık, başkalarına kasıtlı olarak zarar vermek için SMS, sesli mesaj ve telefon görüşmeleri de dâhil olmak üzere dijital medyanın kullanılmasıdır]²

Siber zorbalık İngilizce kaynaklarda yine benzer biçimde tanımlanmakta ve dijital medya araçlarının aracı rolüne vurgu yapılmaktadır:

² Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

Cyberbullying is willful and repeated harm inflicted through the use of computers, cell phones, and other electronic devices. (Hinduja / Patchin 2009: 5)

[Siber zorbalık, bilgisayarların, cep telefonlarının ve diğer elektronik cihazların kullanımı yoluyla ifa edilen kasıtlı ve tekrarlanan zarardır]³

Türkçe kaynaklarda yapılan tanımlarda da yeni teknolojik imkânların bu zorbalığa aracılık ettiğine işaret edilir ve siber zorbalık aşağıdaki biçimde tanımlanır:

Siber zorbalık, dijital teknolojilerin sunduğu etkileşimler aracılığıyla sosyal medyada, mesajlaşma ve oyun platformlarında hedef seçilen kişi ve kişileri korkutmaya, taciz etmeye, kızdırmaya ya da utandırmaya yönelik olarak yapılan bir davranıştır. (Türkşen 2021: 514)

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, yeni medyanın siber zorbalığa yol açan uygun teknolojik ortamı yaratması ve gençler tarafından siber ortamda paylaşılan kişisel bilgilerin kontrolsüzlüğü, çocukların ve gençlerin istismara maruz kalma olasılığını daha da artırmaktadır. Ayrıca hukuki açıdan bakıldığında Türk Ceza Kanunu'na göre intihara yönlendirme, eziyet, tehdit, kişilerin huzur ve sükûnunu bozman gibi bazı suçlar siber zorbalık kapsamında değerlendirilebilmektedir (Türkşen 2021: 514). Bu noktada kişisel bilgilerin ele geçirilip telefon, kısa mesaj, çeşitli uygulamalar vb. aracılığıyla dolandırıcılık ya da tehdit amaçlı kullanılması da siber zorbalık kapsamında değerlendirilebilir. Bundan dolayı siber zorbalık konusu bugün dünya genelinde birçok ülkenin mücadele etmek zorunda olduğu güncel bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunun baş aktörleri olan “Dijital Yerliler” kuşağı sadece bilimsel araştırmalara konu olmamış, aynı zamanda siber zorbalık konusunu temel alan sorun odaklı gençlik romanlarında da ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmada siber zorbalığı konu edinen Alman gençlik romanlarının kurgusal yapısı irdelenerek ülkemizde henüz örneklerine pek rastlanmayan bu yeni konunun sadece vaka ve karakter çizimi açısından metne dayalı özelliklerinin tanıtılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Alman Gençlik Romanlarında “Siber Zorbalık” Konusu

Gençlerin kendi iç dünyalarındaki sorunlarını ya da gençlere mal edilebilecek belli başlı sorunları konu edinen yazınsal eserler sorun odaklı gençlik yazını içinde yer alır (Çınar ve Asutay 2020: 88). Burada söz konusu olan sorun odağı ise 21. yüzyıl gençlerinin yeni medyanın etkileriyle geliştirdikleri olumsuz davranış biçimleridir. Siber zorbalık konusunu esas alan gençlik romanları ise günümüzün dijital kuşağını, onların günlük yaşamlarını ve sorunlarını yansıtmaları bakımından önem arz etmektedir (Hendryk 2020: 122). Ancak bu noktada dikkatlerden kaçırılmaması gereken bir başka husus ise bu gençlik romanlarının sadece Almanca değil, aynı zamanda başka dillerden de Almancaya çeviri yoluyla aktarılan gençlik romanları olduğu gerçeğidir. Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini Almanca olarak yazılan *Ich weiss über alles dich* (2016b), *Homevideo* (2016), *Ich blogg dich weg!* (2013), *Passwort in dein Leben* (2013), *For Your Eyes Only* (2016) ve Almancaya çevrilen *Die Welt wär besser ohne dich* (2016) ve *Hass gefällt mir* (2016)

³ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

adlı romanlar oluşturmuştur. Adı geçen gençlik romanları bizzat temin edilip okunarak kurguya yönelik özellikleri aşağıda yer aldığı biçimiyle sınıflandırılmıştır.

Vaka

Kurgusal bir metin türü olan romanda olay, kişi, yer ve zaman gibi temel öğelerle bir araya getirilerek anlatılır ve romanlarda olmuş ya da olabilir nitelikteki olaylar ile kurmaca olaylar konu edilir. “Aslında vak’a romana değil, hayata ait bir parçadır ve hayatta rastladığımız, yaşadığımız, yaşayabileceğimiz bir şeydir” (Tekin 2017: 69). Gençlik romanlarında da vaka, yeni medya ve internet ile sosyal ağlara sürekli olarak bağlı kalan gençlerin maruz kalması muhtemel olan bir istismardır. Bu durumda siber zorbalık bazı romanlarda birincil konu olarak işlenirken bazı romanlarda ise ikincil konu olarak ele alınır. Örneğin Katrin Stehle *Passwort in dein Leben* (2013) adlı romanında siber zorbalık konusunu internetteki güvenlik sorunları ile harmanlayarak anlatırken, Karen Kaçi ve Jan Braren *Homevideo* (2016) başlıklı romanlarında siber zorbalığı birincil konu olarak işlerler ve bununla birlikte okulda şiddet konusuna da değinirler. Carolin Philipps ise *For Your Eyes Only* (2016)⁴ adlı romanında siber zorbalık, okulda şiddet konularına bir de cinsel içerikli mesajla taciz anlamına gelen “Sexting”i ekler. Yazar, bu konuya da dikkat çekilmesinin muhtemel gerekliliğine vurgu yapma düşüncesiyle henüz hikâyenin başında kurban karakter olan Lilly’e yazılmış mesajlardan kesitlere yer verir:

»Geile Brüste!«

»Wo kann man dich buchen?« (Philipps 2016: 5).

[Güzel göğüsler! Sana nerede rezervasyon yaptırabilirim?]⁵

Bazı romanlarda siber zorbalığın intikam duygusundan dolayı kaynaklandığı da gözlemlenir. Sarah Darer Littman’a ait *Die Welt wär besser ohne dich* adlı romanının Bree karakteri de yaşıtı olan Lara’dan intikam almak ister. Bunun için ise tek gerekçesi Lara’nın okulun amigo takımına seçilmemesidir. Sadece bu sebepten dolayı Lara’dan intikam almak isteyen Bree’nin intikam planı şöyledir:

Zuerst muss ich einen neuen Gmail-Account anlegen. Das dauert höchstens zwei Minuten. Dann nutze ich die Mail-Adresse, um ein Facebook-Profil zu erstellen. Ich suche auf Google nach Fotos von einem richtig heißen Typ, auf den Lara voll abfahren würde. Sie muss total ausflippen, wenn er auch nur das geringste Interesse an ihr zeigt. (Littman 2016: 148)

[İlk önce yeni bir Gmail hesabı oluşturmam gerekiyor. Bu en fazla iki dakika sürer. Sonra bir Facebook profili oluşturmak için bu e-posta adresini kullanacağım. Google’da Lara’nın kesinlikle çok hoşlanacağı oldukça yakışıklı birinin fotoğraflarını arıyorum. Ona en ufak bir ilgi gösterdiğinde Lara tamamen çıldırmalı]⁶

Siber zorbalık vakası etrafında şekillenen bu ve benzeri olayları farklı gençlik romanlarından örnekler ile çoğaltmak mümkündür. Ayrıca anılan örneklerde olduğu gibi karşılaşılabilecek diğer roman örneklerinde de kişisel bilgilerin sanal ortamda kolay

⁴ Yazar, İngilizce başlık kullanmasına rağmen eserini Almanca olarak kaleme almıştır.

⁵ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

⁶ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

erişilebilir olduğu sürece teknolojik imkânların kötü amaçlarla kullanılmaya devam edileceği anlaşılabilir bir gerçektir.

Karakter Çizimi

Karakter, hikâyedeki kişileri tanımlamak için kullanılır. Roman yazarının karakterleri anlatının niteliğine göre çizmesine ve onlara bir kimlik kazandırmasına ise karakterizasyon denir (Tekin 2017: 88). Böylelikle metin içinde yer alan karakterler arasındaki bağlantılar ve ilişkiler daha iyi anlaşılabilir ve karakterler arasındaki sosyal ilişkiler de açığa çıkmış olur. Bu noktada ana karakterin diğer karakterler ile olan ilişkisi daha önemlidir. Bu doğrultuda siber zorbalık temasının işlendiği gençlik romanlarındaki karakterizasyon ve buna bağlı olarak kurgulanan ilişkiler ağından şöyle bahsedilebilir.

Söz konusu romanlardaki karakterler genellikle yaşları 11 ila 18 arasında değişen kahramanlardan oluşmaktadır. Bu noktada yaşı farklı romanlarda da değişiklik gösterebileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Vakanın siber zorbalık olması karşımıza fail ve kurban olmak üzere iki ana karakter çıkarır. Burada fail yukarıda da bahsi geçen yeni medya araçları üzerinden karşı tarafa taciz mesajları yazan ya da bunlarla ilgili kişisel bilgi ve belgeleri sanal ortamda paylaşan kişidir. Bu tür eylemlere maruz kalan kişiler ise kurban figürü olarak kurgulanır. Fail ve kurban figürleri cinsiyet bakımından tutarlılık göstermez. Fail figürü çoğunlukla sanal ortamda kendini gizlemeyi başarabilirken, bazı romanlarda açığa çıktığı da olmaktadır. Birbirine zıt bu iki figür arasında mutlak surette çatışmalar yer alır. Bu çatışmalar ise kısa mesaj, e-posta veya sosyal medya yoluyla gelen iletiler yoluyla gerçekleşebilir. Agnes Hammer'ın *Ich blogg dich weg!* romanında kurban figürü olan Julie failinden gelen hakaret içerikli ilk mesajı e-posta yoluyla alır:

Grummelnd öffnete ich mein Mailprogramm und sah mir meine Post an. Nichts Besonderes, dachte ich zuerst, nur der Rundbrief der Schülerzeitung und ein bisschen Reklame.

Da war allerdings noch etwas von einem Stüpp7, was nicht nach Werbung aussah. „Schlagzeuger?“, stand im Betreff. (...) „Julie, du bist eine eingebildete Sumpfkuh. Das denken alle über dich!“, schrieb Stüpp7. Sonst nichts, keine Unterschrift, kein weiterer Satz, gar nichts. (Hammer 2013: 40)

[Homurdanarak e-posta programımı açtım ve postalarımı baktım. Önce özel bir şey yok diye düşündüm, sadece okul gazetesinden bir haber bülteni ve biraz reklam vardı.

Ancak yine de Stüpp7'den reklama benzemeyen bir şey vardı. Konu kısmında “Baterist?” yazıyordu. (...) “Julie, sen kendini beğenmiş mandanın tekisin. Herkes senin hakkında bunu düşünüyor!” diye yazmış Stüpp7. Hepsi bu, imza yok, başka bir cümle yok, hiçbir şey yok.]⁷

Fail ve kurban figürlerinden farklı olarak bir de her ikisine yardım eden yardımcı figürler vardır. Çok sık rastlanan bir durum olmasa da fail figürünün başlattığı çatışmayı devam ettiren yardımcı bir fail figürü de bulunur. Bu yardımcı fail figürü kurban ile olan çatışmayı başka mecralarda devam ettirir. Örneğin *Die Welt wär besser ohne dich* (2016)

⁷ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

başlıklı romanda fail Brenna, kurban Lara'ya kötülük edebilmek için öncelikle onunla Facebook üzerinden yarattığı sahte erkek profili ile arkadaş olur ve bir süre seviyeli sohbet havasını sürdürür. Daha sonra Brenna'nın arkadaşı Marci de bu yazışmalara dâhil olarak bu işte failin yardımcılığını üstlenir:

Marci schmiss sich fast weg vor Lachen. »Die hatte wahrscheinlich vorher noch nie was mit einem Jungen. Lass mich mal ran!«

(...)

»Na klar«, sagte ich und überließ meinen Stuhl.

(...)

Hast du schon irgendwelche Pläne für das Wochenende vor Thanksgiving?, fragte Marci (alias Christian) Lara (Littman 2016: 169f.).

[Marci neredeyse gülmekten yerlere yatacaktı. » Muhtemelen daha önce bir erkekle hiç ilgisi olmamıştı. Bırak da ben cevap yazayım« dedi.

(...)

»Tabi« dedim ve sandalyemden kalktım.

(...)

Marci, Christian takma adıyla, Lara'ya » Şükran Günü'nden önceki hafta sonu için bir planın var mı?« diye sordu.]⁸

Faile yardımcı olan biri olduğu gibi kurbanı da yardımcı olan biri ya da birileri mevcuttur. Johanna Nilson *Hass Gefällt Mir* (2016) romanında bir partide çekilen video yüzünden siber zorbalığa uğrayan Gloria'nın öyküsünü anlatır. Gloria Facebook gruplarında kendi adına yazılan tüm kötü niyetli yazılara karşı sessiz kalır. Ancak yakın arkadaşı Jonna bu durumun sorumlusunun Robin olduğunu düşünür ve kendince Gloria'ya yardım etmek için kendi planını uygulamaya başlar. İlk olarak Robin'e tehdit içerikli bir kısa mesaj gönderir:

Ich weiß, was bei dem Fest passiert ist

Du magst auch Banane, oder?

Weißt du, was sie mit Leuten wie dir im Knast machen?

Deine Eltern sind sicher stolz auf dich, wenn sie es erfahren.

Ich bin in der Nähe.

Ich sehe dich.

Hure!

Ich komme bald.

Frohe Weihnachten, bitch!!! (Nilsson 2016: 82f.)

[Festivalde ne olduğunu biliyorum.

Sen de muz seversin, değil mi?

Senin gibilere hapiste ne yaparlar biliyor musun?

⁸ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

Ailen öğrendiğinde seninle gurur duyacak.

Yakınındayım.

Seni görüyorum.

O...pu!

Yakında geliyorum.

Mutlu Noeller, k...tak !!!]⁹

Kurban figürüne yardım eden kişiler ise kurbanın kendi akranları olduğu gibi, ailesindeki ya da çevresindeki yetişkinler de olabilir. Ayrıca polis, avukat, öğretmen ve müdür gibi kurumsal ve otoriter kişilikler de kurbanı yardımcı olurlar. Sarah Darer Littman'ın *Die Welt besser ohne dich* (2016) romanında dedektif Souther ve polis memuru Timm kurban figürü Lara'ya maruz kaldığı internet saldırılarına karşı açılan soruşturmayı yürütmekle görevlendirilir:

»Wir sind hier, weil wir einen Hinweis auf das gefälschte Profil von Christian DeWitt haben«, sagt Detective Souther und tippt mit einem Stift auf seinen Notizblock. (...) »Hattest du Probleme mit Nachbarn?« wiederholt nun Officer Timm. (Littman 2016: 224)

[»Christian DeWitt'in sahte profili hakkında bir ipucumuz olduğu için buradayız« dedi dedektif Souther ve kalemle not defterini karaladı. (...) »Komşularla sorun yaşadın mı?« diye tekrar etti polis memuru Timm.]¹⁰

Burada dikkati çeken başka bir konu ise yazarın doğrudan veya dolaylı biçimde okuyucuya mesaj vermeye çalışmasıdır. Yazar Littman siber zorbalık ile karşılaşılması durumundan polise başvurulması gerektiğini genç okuyucularına dolaylı olarak anlatmış oluyor. Örneğin Carolin Philipps'in *For Your Eyes Only* (2016) adlı romanının en sonuna siber zorbalığa maruz kalınması durumunda Almanya, Avusturya ve İsviçre'de başvurulabilecek kurumların iletişim bilgilerini eklemiştir.

Karakter çiziminde rastlanabilecek başka bir nokta ise failin ve kurbanın klişe olarak adlandırılabilir niteliklerle donatılabileceğidir. Thomas Feibel'in *Ich weiss alles über dich* (2016b) adlı anlatısının kurban figürü olan 16 yaşındaki Nina parçalanmış bir ailenin kızı olarak teyzesi tarafından büyütülmüştür. Babasını hiç tanımamıştır ve annesi uyuşturucu bağımlılığı yüzünden başka bir evde yaşamaktır:

„Meinen Vater kenne ich nicht“, erkläre ich. „Und meine Mutter lebt in so einer Wohngemeinschaft für ehemalige Drogenabhängige. Ich hab sie seit Jahren nicht gesehen“ (...) Er hatte ständig peinliche und fiese Postings an meiner Pinnwand hinterlassen. Klar, dass ich ihn sofort blockieren musste. Nur konnte ihn das nicht davon abhalten, meinen *Frienderline*-Freunden Lügen über mich aufzutischen. (Feibel 2016b: 17ff)

[Babamı tanımadığımı söyledim ve annem eski uyuşturucu bağımlılarının paylaştığı bu apartmanlardan birinde yaşıyor. Onu yıllardır görmedim. (...) Duvarıma her zaman utanç verici ve müstehcen yazılar bırakıyordu. Tabii, hemen engellemem gerekiyordu. Ama bu onu *Frienderline* arkadaşlarıma benim hakkımda yalanlar söylemekten alıkoyamadı.]¹¹

⁹ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

¹⁰ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

¹¹ Tarafımdan Türkçeye aktarılmıştır.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen yaşam dolu bir kız olan Nina, bir o kadar da naiftir. Nina ise kendisinden takıntılı bir biçimde hoşlanan faili Ben'in medya yetileri sayesinde gerçekleştirdiği saldırılara boyun eğmek zorunda kalır. Agnes Hammer'ın *Ich blogg dich weg* (2013) adlı romanında ise Julie güzel sesi ve şarkı söyleyebilme yeteneği yüzünden failinin kendisini aşırı derecede kıskandığı bir öğrencidir:

Ich weiß ja, dass sie irgendwie hübscher ist als ich. Und wahrscheinlich auch selbstbewusster. Und dünner oder sonst was. Julie war meine beste Freundin, ja! Aber es war immer das Gleiche: Ich war nur der Trostpreis, die Freundin von Julie, die Unauffällige, die in Julies Schatten. (Hammer 2013: 29f.)

[Onun, benden bir şekilde daha güzel olduğunu biliyorum. Ve muhtemelen daha kendinden emin. Ve daha zayıf ya da başka bir şey. Julie benim en iyi arkadaşım, evet! Ama hep aynı şey oluyordu: Ben sadece teselli ödülüyüm: Julie'nin arkadaşı, göze çarpmayan, Julie'nin gölgesinde kalan.]¹²

Fail Jasmina her durumda Julie'den daha iyi olmayı isteyen ve bunu bir takıntılı davranış haline getiren bir fail figürüdür. Failin Julie'ye karşı kıskançlığından kaynaklanan bu takıntısı onu siber zorbalığa yöneltir.

Sonuç

Çalışmada siber zorbalığı konu edinen Katrin Stehle'ye ait *Passwort in dein Leben* (2013), Karen Kaçi ve Jan Braren' in *Homevideo* (2016), Carolin Philipps'in *For Your Eyes Only* (2016), Agnes Hammer'ın *Ich blogg dich weg!* (2013), Thomas Feibel'in *Ich weiss alles über dich* (2016), başlıklı eserleri; Sarah Darer Littman'ın *Die Welt wär besser ohne dich* (2016) ve Johanna Nilsson'un *Hass gefällt mir* (2016) adlarıyla Almancaya aktarılan eserlerinin kurguya yönelik özellikleri vaka ve karakter çizimi bakımından tanıtılmaya çalışılmıştır. Zira siber zorbalık konusu "Dijital Yerliler" kuşağının dijital medyalar ile gelişen davranış biçimlerini yansıtmaması bakımından oldukça uygundur. Hem Almanca yazılan hem de Almancaya çevrilen eserlerde siber zorbalık konusunun neredeyse aynı biçimde kurgulandığı görülmüştür. Günümüzün dijital kuşağı olan gençlerin ana karakter ya da yan karakter olarak romanın kurgusunda yer aldığı görülmektedir. Ancak medya yetilerinin gelişmişliği ile övülen bu gençler söz konusu romanlarda çoğunlukla bu yetilerini kötüye kullandıkları yönleri ile betimlenmektedirler. Yeni medyayı kullanma becerisi yüksek olan ve siber ortamdaki gizlilik ilkelerini ihlal etme yollarını da bilen bu gençler sosyal medyadan ya da diğer platformlardan bilgisayar korsanlığı yaparak ele geçirdikleri bilgileri başkalarına siber zorbalık yapmak amacıyla kullanırlar. Bu bağlamda kurgulanan romanlarda siber zorbalık konusu, medya çağında yetişen gençlerin kötü amaçlı kullanımlarla ya da istismarla ilgili olarak nasıl bir durumla karşı karşıya kaldıklarını örneklendirmesi bakımından önemli bir konu olarak alanyazındaki yerini almaktadır.

Çalışmada anılan birincil kaynaklarda siber zorbalık konusunun hem ana tema olarak hem de bununla ilişkilendirilebilecek başka konularla beraber ele alındığı görülmektedir. Bu konular ise cinsel içerikli mesajla taciz (Sexting), gençler arasındaki

¹² Tarafından Türkçeye aktarılmıştır.

duygusal ilişkiler ve intikam gibi terimlerin etrafında şekillenmektedirler. Ancak farklı romanlarda işlenen yan temaların da sayıca değişiklik gösterebileceği göz ardı edilmemelidir.

Anlatıda kişiler arasındaki ilişkileri kuran karakterizasyon dikkate alındığında kahramanların genellikle yaşları 11 ila 18 arasında değişen gençlerden oluştuğu ve bunun başka anlatılarda ise farklılık gösterebileceği görülmüştür. Siber zorbalık kavramının birinin diğerine sanal ortamda uyguladığı şiddeti tanımlaması, söz konusu romanlarda kurban ve fail ayrımını ortaya çıkarır. Ayrıca kurban ve fail figürleri aynı yaş grubundan olup cinsiyet bakımından figüre özel bir farklılık göstermez. Fail ile kurban arasındaki çatışmalar kısa mesaj, e-posta vb. araçlar yoluyla gerçekleşebiliyorken, sosyal medya platformlarının da bu çatışmalarda aktif kullanıldığına rastlanmıştır. Yazılan mesajların içerikleri ise genellikle aşağılama, nefret söylemleri, cinsel içerikli söylemlerden vs. oluşmaktadır. Kurban ve fail arasında bu yolla gerçekleşen çatışmalarda ise kurbanı yardımcı olan ya akran grubu ya da yetişkinlerden oluşan bir otorite grubu yer alır. Ayrıca yazar da dolaylı olarak metin içinde bu konuda gençlere yardımcı olabilecek mesajlar vermeye çalışır.

Bazı anlatılarda kurban ya da fail figürlerinin stereotipik özellikler taşıdığı da görülür. Bu noktada özellikle en çok göze çarpan kurban figürünün hem naif karakterde bir yapıya sahip olması, medya yetilerinin eksik ve internet güvenliği hakkındaki bilgilerinin yetersiz olmasıdır. Ayrıca fail ile kurban arasındaki kıskançlık durumu da buna örnek gösterilebilir.

Çalışmada bahsi geçen romanların aynı kurgularla örnek sayılarını çoğaltmak mümkündür. Romanların karakterleri gençlerden oluşurken birçoğunun yazarı ise gençlerin bu durumunu gözlemleyen yetişkinlerdir. Buradan yola çıkarak yetişkinlerin, gençleri günümüz dijital dünyasının muhtemel tehlikelerine karşı yazın aracılığıyla uyarma isteklerini de açıkça anlamak mümkündür.

Kaynakça

- Çınar, Servet / Asutay, Hikmet** (2020): Sorun Odaklı Gençlik Yazımında Çevre ve Genç Aktivistler. *Humanitas*. 8(16), 87-106.
- Feibel, Thomas** (2016a): *Selbstschuld*. Hamburg: Carlsen Verlag.
- Feibel, Thomas** (2016b): *Ich weiss alles über dich*. Hamburg: Carlsen Verlag.
- Hammer, Agnes** (2013): *Ich blogg dich weg*. Bindlach: Loewe Verlag.
- Hendryk, Ewa** (2020): Zum Thema Cyber-Mobbing in der zeitgenössischen deutschen Jugendliteratur. *Colloquia Germanistica Stetinensia*. Vol. 29. 113-129.
- Hinduja, Sameer / Patchin, Justin W.** (Ed.) (2009): *Bullying Beyond the Schoolyard Preventing and Responding to Cyberbullying*. California: Corwin Press.
- Hurrelmann, Klaus / Albrecht, Erik** (Ed.) (2014): *Die heimlichen Revolutionäre – Wie die Generation Y unsere Welt verändert*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.
- Kaçı, Karen / Braren, Jan** (2016): *Homevideo*. Hamburg: Carlsen Verlag.
- Littman Darer, Sarah** (2016): *Die Welt wär besser ohne dich*. Çev.: Franziska Jaekel. Ravensburg: Ravenburger Buchverlag.
- Mischke, Susanne** (2017): *Don't Kiss Ray*. München: Dtv Verlag.
- Nilsson, Johanna** (2016): *Hass gefällt mir*. Çev.: Maike Dörries. Weinheim Basel: Beltz & Gelberg.
- Palfrey, John / Gasser, Urs** (Ed.) (2008): *Generation Internet – Die Digital Natives: Wie sie leben | Was sie denken | Wie sie arbeiten*. (übers. Franka Reinhart und Violeta Topalova). München: Carl Hanser Verlag.
- Philipps, Carolin** (2016): *For Your Eyes Only*. Berlin: Ueberreuter.
- Prensky, Marc** (2001): Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On The Horizon*. (9) 5, 1-6.
- Raab, Klaus** (2011): *Wir sind Online – Wo seid Ihr?* München: Blanvalet Verlag.
- Stehle, Katrin** (2013): *Passwort in dein Leben*. München: dtv Verlag.
- Tekin, Mehmet** (2017): *Roman Sanatı 1 Romanın Unsurları*. Ötüken: İstanbul.
- Türkşen, Umut** (2021): Siber Zorbalık (Cyberbullying). Akdemir, Naci / Tuncer, Can Ozan (Ed.): *Siber Ansiklopedi. Siber Ortama Çok Disiplinli Bir Yaklaşım*. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 514-517.